

razumeli z Marbodom, ter si napravili osnovo, po kateri bodo vojsko peljali. Ustanovili so tri vojne, ktere imajo Rimljane prijete, in so imenovali tri vojskovodje: prvi je bil Bato vodja brajskih Panonov, drugi Bato dalmatinskih Disidiatov, tretji Pines v dostojanstvu omenjenima glavarjema najbliži. Kakor vojna (armada), tako tudi je bilo vojskino ravnanje razdeljeno na troje; en oddel jo je vlekkel do Macedonije, drugi skoz Navenport (Vrhniko) in Tergeste (Trst) do Italije, tretji pa je za obrambo ostal doma.

Vseh oči so bile obrnjene na Maroboda. Da bi se bil Marobod ročno s Panoni združil, bila bi zmaga gotova, ker rimska vojna, ktera bi bila morala iz Germanije delovati, je bila še daleč proč od Markomanije. Za to so dobro znali Panoni in Rimljani, zato so oboji si prizadevali Marboda na svojo stran pridobiti. Zakaj da ni Marobod nobenega spešnega nasledka iz tega povstanja iskal, ne moremo razumeti. On ni podpiral Panonov, pa tudi ni stopil v zavezo s Tiberijem, ampak je bil nedelaven gledalec triletne krvave vojske rimsko-panonske. (Dudik „Mähr. Allg. Gesch.“ I. 25.) Vojska se je začela v Dalmaciji. Vstajniki so napadli posadki rimski. Tiberi dobivši to vest, je hitro poslal Valerija Messalina, kateri je s polovico dvadesete legije 20.000 vstajnikov premagal. Bato disidiatski je pobegnil v Panonijo, se združil z Batom brajskim *) na vrhu fruške gore (mons almus). Brajski Bato je že mislil si pridobiti Sremsko, ko iznenada Caecina Sever, praetor Moesie, pred mesto Syrmion pride. On prižene Panonce do Drave, kjer je sopet bila bitva; al žalibog za Panone nesrečna. Vendar ni mogel Caecina Panonov do čistega pokončati, ker so Dakovje in Sarmati čez Dunaj vtrgnili in ga silili sopet se v Moesio povrniti.

Po odhodu Caecinovem so Panoni hudo razsajali in tlačili rimske mestjane in kupce, pokončevali posadke (vexillarios), in vse z ognjem in mečem opustošili.

Neskončna groza je prišla Avgusta in ves rimski narod, kateri je zraven tega bil jako razdražen zaradi lakote. Oktavian zopet dá birat na vojno, pokliče veterane, in da bi tudi starešine in viteze zdramil k sodelovanju, zato je v senatu zagromel: „Če ne bomo na oprezi, bomo čez deset dni sovražnika videli pred rimskim mestom.“

Te besede so pomagale. Velika armada se je vkup spravila, ktere veliteljstvo je bilo izročeno Tiberiju.

Boj je bil hud, a sreča ni bila zmirom Rimljanom mila. Avgust ves nevoljen, da se je za potlačevanje panonskih vstajnikov že toliko časa in ljudstva potrošilo, poslal je leta 8. pred Kristusom Germanica z novim ukazom k vojski, ktere na čelu je stal Tiberi. Vojske so se zedinile, in tudi Caecina iz Moesie je bil poklican s svojim oddelom.

Batova, ko sta slišala, da se Caecina približuje, sta iznenada na njega padla in oborila, in svoje tabore kraj volceanskih jezer (Vinkovic) razpostavila. Nastalo je krvavo bojevanje; traški jahači, katerih je kralj traški Bhaemetalkes Rimljanom na pomoč poslal, bili so raztirani, krila razgnana, kohorte rimske potolčene, več tribunov pobitih, tudi prefekt rimskega tabora; padli so prefekti kohort, in desetnikov (decuriones) obilo.

Al kaj se zgodi? Pet legij je pretrgalo ostri pripravniki panonske vojske (acies), prišlo do Tiberia in mu izročilo nesrečno stanje rimske vojske. Tiberi je celo silo vojščakov obrnil proti Panonom, imajoč 10 legij, 70 kohort, 14 kril (alas), 10.000 veteranov in veliko število dobrovoljnikov. Panoni so bili od Rim-

ljanov okroženi in gladom premagani kraj reke Bacunthium (Bossut). Brajski Bato se je vdal, Pines pa je bil ranjen.

Al s tem ni še bila vojska dokončana. Tiberi je v Panonii z vojsko prezimoval, in je M. Lepida poslal nad Bata Disidiatskega. On in Vibij sta leta 10. pred Kristusom v mladosti med Savo in Dravo slednje vstajnike potlačila.

Tako z mečem podjarmljena Panonija je postala rimska provincija. Do tega časa so Panoni samo bili Rimljanom podložni, so jim dačo (tribut) plačevali, znali so svobodno po svojih zakonih živeti, in si svoje Bate voliti, in to do pomirja, leta 34. v Sisku z Oktavianom sklenjenega. Al ker so od rimskih prefektov preveč bili sužovani, so mir porušili, zato se je Avgustu potrebno zdelo, njim poslednjo brambo narodne svobode vzeti, in od onih dôb jim je Rimljan pošiljal birače (quaestores), sodnike (praetores), kakor do drugih preobvladanih provincij. (Dal. prih.)

Dostavek k članku: „Brglez“.

Etymologična črtica.

Spisal Davorin Trstenjak.

Kmetje okolice, v kateri jaz prebivam, in ki so mojo razlago o brglezu brali, so mi povedali, da travo ali koren, s katerim se more vsaki zatvor odpreti, zna tudi najti ptica mavrica. Mavrica je ime za črnkasto čolno (Schwarzspecht); mavra, mavrula črnkasta krava, *grški*: *μαυρος*, črn, črnkast, *nemški*: maul v besedi: maulbeere, črnice, murbove jagode; Belostenec tolmačuje: mavi, mavri z: bledomoder, livescens.

Jambrešič brgleza tudi imenuje: brzel, brzdel = prvotnemu brgel. V obliki brzdel vidimo prikazen, da se po glasniku z rad glasnik d vrine, primeri: zdrelo, zdrno, ždrelo, ždrebe za: zrelo, zrno, žrelo, žrebe. Poznamovanje: brzel in brzdel mi potrjuje izpeljavo iz brg, lucere, fulgere. V slovenščini še poznamo frazo: „zvon brzno poje“, die Glocke klingt hell, toraj pozná slovenski jezik koreniko brg, brz v pomenu svitlobe, jasnobe, bleska.

V cerkveni slovenščini najdeš: brezg, diluculum, kar Miklošič primerja s sanskritskim: bhardž, bhr-gas, *grški*: *φλέγω*, *lat.*: fulgeo, *goth.*: bairhts, *starogornjenemški*: berht, *ruski*: brezg, *poljski*: brzasg, diluculum.

Sufiks ez se nekterim dozdeva neslovensk, in besedo gavez, ktera se njim kot dokaz za domačnost sufiksa ez navaja, imajo za tujko. Al tudi tukaj se motijo. Korenika gav je slovenska in enakopomembna z litevsko giti, sanare, gajus, sanabilis, in gavez pomenja to, kar latinsko ime: consolida, solidago in nemško ime te trave: Heilkraut. Primeri še: gajim, curo arceo, foveo, concervo, odtod gaj, nemus edictum, sylva purgata, gojim, foveo, refoveo, sagino. Edna fela (gattung) gaveza, consolida major, se po Jambrešiču tudi veli: svalnik, primeri česki: svaliti = srústi, sceliti (Jungmann). Nemci tej travi pravijo „Beinwurz“, „Beinbruchwurz“, tudi „Wallwurz“, ker „wál-len“ = „heilen“, zato „Wallfahrt“ = „Heilfahrt“; Latinci razun solidago = solidum (scil. os) agens, consolida še tudi Osteocola = osa colens, Čehi še tudi kostival. Stari Gali so jo po Pliniji imenovali: Hal = heil? in Veneti: Cotonea!! (Glej Plinij „Hist. nat.“ 27. 7.). Kdo bi si pri tej besedi starih Venetov ne mislil na slovenske besede: *česki*: kot, *srbski*: kotlac, Schlüsselbein, in na *hrvatskoslov.*: kotrig, zglob, členek, articulus, Glied, toraj cotonea = kotrižna trava, Beinwurz, Gliederwurz, Schlüsselbeinkraut. Go-

*) Prebivalci med Kolpo in Savo še dandanes imajo pridavek: Brajci. Pis.

tovo so med Veneti bili pomešani Slovenci, ali pa je ta beseda prišla do njih od sosednih slovenskih Karnov in Norjancev.

Da še enkrat pridem na sufiks ez, zato omenim, da ga v latinščini najdem v sufiksu ex, ali pravilniše: egs (egis), postavim: remex (remegs), genitiv: remigis, od osnove: remo, ktera je sorodna s slovensko: lemez, remus, in lemež, drevo, na katero je plužno železo nasajeno, pa tudi: orno železo. Prvotni obliki celó blizo je sufiks ig v gori omenjeni besedi: kotrig; dalje besede na iga.

Slovansko slovstvo.

* **Album z dvesto fotografičnimi podobami slavnih in izvrstnih Slovanov.**

O naročilu na to zbirko slavnih slovanskih mož smo prejeli sledeče

V A B I L O.

Pretekla je ena najzanimiviših dôb zgodovine slovenske. Po občirni Evropi raztreseni udje velike slovanske rodovine so se snidli v svetem carskem mestu Moskvi, da si izrazijo čustvo skupnosti in bratinstva, ktero navdaja vse narode slovanskega jezika.

Med možmi, ki so se sèšli v Moskvi, bilo jih je mnogo, ki jih vsak Slovan ponosno imenuje svoje; vendar je bila to le mala množica onih slavnih možakov, ki so dika slovanskemu narodu in se na obnebji slovanske omike in vede lesketajo kot predboritelji.

Lastnika podpisane založnice so nagovarjali na Ruskem od več strani, naj podobe (slike) vseh slovanskih prvakov v skupni zbirki na svetlo dá. Da se to zgodi, želi gotovo tudi ves ostali svet slovanski; zato nas je volja zadostiti tem željam s tem, da v podobah in pismu svetu slovanskemu pred oči stavimo

galerijo slavnih slovanskih mož, sedaj živečih.

Album, izvrstno lično napravljen in bogato pozlačen, bode obsegal 200 podob po najboljih natornih posnetkih. Na zadnji strani vsake podobe bode kratek življenjepis dotičnega moža v tistem jeziku, ki ga govori naročnik (ali hrvaški, česki, slovenski itd.).

Kakor zmerna cena krasnega, 200 podob obsegajočega albuma kaže, je dragemu početu treba obilnega števila naročnikov, pa se tega tudi temveč nadjamo, ker naš namen, izdati ta album, bil je sprejet z veliko in živo radostjo, in ker smo si v svesti, da vzajemno delo bratinstva in skupnosti najde podpornikov obilo.

Podpisana založnica, ki je od pričetka svojega od leta 1861. izdala mnogotera dela za slovstvo in umetnost, ktera so bila z veliko pohvalo sprejeta, in je zato pri izložbi trojedne kraljevine bila poslavljená z dvema srebernima svetinjama (najvišo odliko), porok je že samo po sebi, da bode album prekrasen v vsej obliki, vsaka slika izvrstna in življenjepis resničen.

Pogodbe naročilne.

Podpisi na naročilo se začno sprejemati 15. dne t. m. in trajajo do zadnjega dne prihodnjega meseca avgusta. Razun naročenih iztisov se družih bode le malo natisnilo, in v knjigarnah album ne bode na prodaj.

Naročnina na en album z 200 slikami in življenjepisu znaša 48 gold. nov. den. Kdor se naroči, naj z naročilom franko pošlje 18 gold. Po tem prejme 50 podob. Ostalih 150 slik prejme v 3mesečnih pošiljatvah po 50 slik. Tako naročniku doide v kratkem času celo delo. Vsak mesec, ko se naročnikom pošilja po 50 slik, se po poštnem povzetji vzame 10 gold. na račun naročnikov.

Vsak slovansk rodoljub, ki nabira naročnike in nabere 12 podpisov, prejme na 12 iztisov 1 iztis za nadarek brez plačila.

Vsak naročnik naj svoje ime in stanovališče tako zapiše, da se lahko bere, da potem pri razpošiljanji ne bode pomót.

Posamezne podobe ali oddelki tega albuma se ne prodajajo.

Na Dunaji 10. julija 1867.

Slovanska literarno-artistična založnica

Abela Lukšiča

na Dunaji, Josefstadt, Donaugasse Nr. 6

v 1. nadstropji.

* *Květy.* — Tako se zove zabavni in podučni časopis česki, ki se je z začetkom t. m. premenil v veliki tedenik s podobami (slikami) jako izvrstnimi. Prvi listi donašajo podobo Jlija Marka, voditelja vstajnikov bulgarskih, Krca Petrovića, družega predsednika senata črnogorskega itd. Vredjuje ta časnik Viteslav Halek, naročnino sprejema knjigotiskarnica dr. Ed. Grégra v Pragi, ktera po pošti za četrt leta znaša 1 gld. 80 kr., za pol leta 3 gld. 60 kr.

Na Mravljiškem vrhu.

Kaj se beli tam na gori
Med grmovjem in med bori,
Je li groblja, je li sneg?
Groblje v kraji tistem ni je,
Burja studna več ne brije,
Davno kopen je že breg.

Skala je, pečina krasna,
Ž nje se — so vremena jasna —
Vidi zemlja kranjska vsa.
Zemlja kranjska, zemlja blaga,
Duši moji milodraga,
Bodi mi pozdravljena!

Ti si knjiga svetu dana
Vredna biti vsemu znana,
Pa kdo v tebe vprè oči!
Redek le je, da se zmeni,
Kaj je v tebi, in te ceni,
Kakor gre, po vrednosti.

Ti si njiva, ki gnojila
Jo je vojsk in bojov sila
Mnogo let nenehoma;
Njiva, ki so jo orala
Kónj kopita, in teptala
Ji vsejana semena.

Ti si raka, kjer Posavci,
Kjer Primorci, kjer Podravci,
Ki so za-te padli, spé.
Njih desnica tri sto let je
Turku krhala početje,
Kdo pa jim kaj hvale vé?

Srečna torej si ti skala,
Da priroda ti ni dala
Srca občutljivega.
Mirno gledaš v dalje zračne,
Al so čiste, al so mračne,
Al vihar po njih divjá.

„Ah, predragi! ah ne sodi
Me tak krivo; veren bodi:
Tudi jaz imam srcé;
Tudi jaz vem razločiti
Ino morem občutiti,
Kaj je blagor, kaj gorjé.“